

Studentski centar je teško usporediv s bilo kojom svjetskom institucijom

Helena BRAUT

Na početku nove kazališne sezone u Teatru ITD i pokretanju »Ganz novog festivala«, kao i projektu »Izlog« razgovarali smo s pomoćnicom ravnatelja Studentskog centra za kulturu, autoricom, redateljicom, teoretičarkom, programaticom, ukratko teško usporedivom kompletnom kazališnom osobom kojoj je uspjelo u SC-u stvoriti pravo rasadište mladih i talentiranih umjetnika - Natašom Rajković.

■ **Pokrenuli ste sasvim novi kazališni festival. Kako biste ga pozicionirali u postojećim hrvatskim manifestacijama i u svom radu u SC-u?**

- »Ganz novi festival« bi mogao naći svoje mjesto na našoj, ali i europskoj kazališnoj sceni. Ono što ga razlikuje od većine kazališnih festivala je fokus na mlade autore u početku karijere. Samim imenom festivala referirali smo se, naime, na trend festivalske kulture koja trenutačno uživa veću financijsku i medijsku podršku nego što to npr. imaju redovni programi, repertoari. Analizirajući broj i vrstu festivala koje imamo u Zagrebu i Hrvatskoj odlučili smo se za festival usmjeren na nova imena jer je to orijentacija koja logično pripada ustanovi Studentskog centra, Sveučilišta u Zagrebu. Za ovaj festival dobili smo potporu Flamanskog Ministarstva kulture mladih, sporta i medija, Francuskog instituta u Zagrebu, EU-Programa Kultura 2007.-2013., British Councila Hrvatska i Ministarstva kulture RH, te se nadamo potpori Gradskog ureda za kulturu.

■ **Što konkretno znači razvojno kazalište (kao što stoji u dopunjenom nazivu festivala) i koliko se to može povezati s vašim zanimanjem za kazališni proces, za opće work in progress?**

- Deskriptivni podnaslov festivala odnosi se više na činjenicu da je većinom riječ o umjetnicima koji svoje estetike počinju razvijati pa za razliku od onih već etabliranih, od kojih se obično i s pravom očekuju maksimumi, imaju pravo na lutanje i na pogrešku, a naravno i na genijalnost. Što se tiče kazališnog procesa, ja jesam posebno zainteresirana za njega dok ga sama radim ili pratim tuđi proces i dakle na neki način u njemu sudjelujem. Iz iskustva, međutim, smatram da je što se tiče publike ali i samih umjetnika, osobito onih mladih, daleko bolje inzistirati na završenim i zaključenim projektima jer se tek tada možemo suočiti sa stvarnim rezultatima nego ako ih ostavljamo predugo otvorenima, a ponekad čak i nezavršenima. U tom smislu »Ganz novi festival« stavlja naglasak na gotove radove, a iznimka koju ove godine imamo u programu je work in progress predstava koja je dio MA studija na DasArtsu iz Nizozemske i kojoj smo koproducenti.

■ **Ima li kod nas previše istih i sličnih festivala i po čemu se ovaj festival razlikuje? Na koju publiku ciljate?**

- S festivalima je zapravo situacija jako zanimljiva. S jedne strane svi ćemo reći da festivala ima previše i da oni samo troše novac, a s druge strane čini se da od njih ipak ima

više koristi nego štete. Uz festivale se vezuju i suvremeniji modeli organizacije rada koji demokratiziraju ne samo tržište rada nego i društvo, pa bi bilo dobro da se festivalske modele ozbiljnije shvati i da ih se koristi u redovnim institucionalnim aktivnostima. I, naravno, ne treba zaboraviti publiku koja je festivalima sklona jer je očigledno da zgusnuti sadržaji i termini odgovaraju današnjem ritmu života, osobito mladih ljudi. Naš festival cilja na mlade i studente kao i sve ostale zainteresirane za nadolazeću generaciju i kazališne rukopise. Nadam se da ljude zanima razvoj kazališta i autori koji se njime počinju baviti.

■ **Je li šira zajednica donekle upućenih članova do kraja prepoznala vaš rad u programskom osmišljavanju kulture Studentskog centra. Imam dojam da je trebalo dosta vremena da se u**

»Ganz novi festival« bi mogao naći svoje mjesto na našoj, ali i europskoj kazališnoj sceni. Ono što ga razlikuje od većine kazališnih festivala je fokus na mlade autore u početku karijere

javnosti donekle razumije, pokazalo se, ta uspješna tranzicija starom slavom opterećenog Teatra ITD u nešto novo i drukčije?

- Činjenica je da je pritisak populatio. S obzirom na to da mislim da to nije bio opravdan i utemeljen pritisak nego deficit kulture promjene kojem nažalost svjedočimo u svim segmentima društva, pretpostavljam da su se svi polako navikli. Znamo da se stvari trebaju mijenjati, ali teško pristajemo na promjene. U svakom slučaju, Kultura promjene je uspjela nešto promijeniti, pa to smatram uspjehom.

■ **Čini li vam se da je upravo kultura u SC-u, gotovo najuspješniji dio hrvatske kulturne pretvorbe, kao mjesto za studentske projekte, ali i referentna točka za buduća kazališna promišljanja. Mnogo putujete, pa usporedite SC s nekim inozemnim centrom tog tipa...**

- Možda će zvučati neuvjerljivo, ali Studentski centar u Zagrebu je uistinu teško izravno usporediti s bilo kojom institucijom. Naime, to je i u svjetskom kontekstu iznimno mjesto s velikim potencijalom i to od dana kad je osnovan. Smatram da nije dovoljno prepoznata vrijednost i značaj tog projekta pa ni ljudi koji su ga sproveli, dakle Studentska organizacija i tadašnje gradsko vodstvo koji su 1957. osnovali SC. Teško je naći instituciju koja ima tako zanimljiv kompleks u arhitektonskom smislu, koja ima tako značajnu povijest i utjecaj, koja je dio Sveučilišta, ali prije svega studentskog života, dakle mladosti, i koja može mnogo više od ovoga što sada radi. No potrebno je uložiti u resurse, opremu, objekte. Što se tiče naših programa, i kazališnih i likovnih i glazbenih, SC stoji uz bok i berlinskog Hau-a i bečkog Bruta i drugih kulturnih institucija diljem Europe, što nam

Nataša Rajković

DAMIR ŽIŽIĆ

dokazuju naši partneri u EU-projektima kao što su Connections i Apap-Performing Europe.

■ **Jeste li pretpostavljali da ćete zaista uspjeti lansirati i neka redateljska imena koja su krenula u mainstream, što vas je iznenadilo na ovom poslu, koje ciljeve, projekte još želite ostvariti?**

- Da, mogu reći da sam računala na to. Imena koja se danas spominju kao relevantna za hrvatsko kazalište su imena s kojima smo počeli programsko redefeniranje ITD-a. Naime, ono što se u početku nekim ljudima iz struke činilo kao kaotično nagomilavanje projekata bilo je promišljeno, jer smo donijeli odluku da ne namećemo estetiku, da ne sudimo prema prvom pa čak ni drugom radu suradnika nego da s njima zajedno riskiramo. Imali smo naravno i sreću da je u tom razdoblju na scenu stupilo mnogo talentiranih ljudi. I to se isplatilo i

S festivalima je situacija jako zanimljiva. S jedne strane svi ćemo reći da festivala ima previše i da oni samo troše novac, a s druge strane čini se da od njih ipak imamo više koristi nego štete

SC-u i našim suradnicima, ali i čitavoj hrvatskoj kazališnoj sceni. Tako sada zbilja možemo govoriti o novim generacijama, dok su do sada mnoge bile ili izgubljene ili, ako su pojedinci imali sreće, utopljene u jednoj zapravo maloj grupi redatelja. A mi imamo podosta kazališta i ne moramo stalno gledati iste redatelje.

■ **Zalažete se za obvezan reizbor ravnatelja u kulturnim institucijama, politiku mandata, iako je vaš osobni slučaj drukčiji, imate ugovor prema Zakonu o radu na neodređeno vrijeme.**

- Mandatni reizborni modeli u kulturnim institucijama su uvjet razvoja i kvalitete kulturnih institucija. Studentski centar nema takav ustroj i zato mu se mogu dogoditi razdoblja stagnacije. Čini mi se da naš zakon o radu štiteći sigurnost radnika s ugovorima o radu na neodređeno ugrožava rad i k tome zanemaruje privremeno i povremeno honorarno zapošljavanje. U kulturi i općenito modernijim institucijama motivaciju zaposlenika treba vezati uz uvjete rada i, naravno, cijenu istog, a ne sigurnost radnog mjesta bez obzira na uvjete. To nije dobro jer na kraju su svi nezadovoljni jer se i oni zaposleni i oni nezaposleni osjećaju kao ulovljeni u zamku. Zakon o kazalištu u tom smislu nudi neka rješenja, ali zahtijeva dorade. SC kao hibridna institucija zahtijeva drukčija rješenja ustroja od sadašnjih. U sektoru kulture u ovim se okolnostima dostigao maksimum te za daljnje iskorake treba donijeti nova organizacijska rješenja. Programski i neformalno mi smo odradili tranziciju, a sada ostaje da se određena tranzicija realizira i na razini ustroja i statusa kulture unutar SC-a kako bi se mogao nastaviti razvoj.

■ **Zašto ste se definitivno držali, sasvim netipično za hrvatske**

običaje, pravila da ne radite autorske predstave dok ste na toj funkciji, što je iskaz izuzetno visokog profesionalnog poštenja?

- Prije svega zato što sam programski Teataršt usmjerila prema ljudima kojima institucije još nisu širom otvorile vrata. Bobo i ja možemo raditi i drugdje i uostalom radimo, pa mi se činilo fer učiniti za druge ono što su prije i Krešo Dolencić kao ravnatelj Gavelle i i Borna Baletić kao umjetnički ravnatelj u HNK Varaždin učinili za nas - vjerovali nam i dali da radimo. Uz to s aspekta umjetničkog voditelja mnogo me više zanimalo vidjeti nova imena na sceni nego sama raditi u ITD-u, iako mi je raditi predstave u ITD-u definitivno najdraže iskustvo - opušteno, a profesionalno.

■ **Uskoro gostujete na BITEF-u s predstavom »Izlog« nastalom u suradnji s Bobom Jelčićem. Što vam to znači, kako se ta predstava uklapa u vaše projekte koje ste radili u Njemačkoj i Švicarskoj i je li hrvatska publika spremna za takve netipične projekte?**

- Predstava »Izlog« je nastavak naših bavljenja odnosom fiktivnog i realnog, ili možda točnije reći, slučajnog i namjernog. Igranje razinama kazališne prisutnosti je uvijek u našem fokusu, ali u ovoj predstavi je to nekako najostrije, najbistrije jer je gledatelju uvijek pred očima i miješanje strukturiranog i stvarnog ne prestaje. Pretpostavljam da se publici koja i sama voli presti priče sviđa te da je zabavlja nekontroliranost kadra u koji gleda, kao i nagadanje što je organizirano, a što nije. U svakom slučaju mislim da je hrvatska publika mnogo spremnija izaći iz okvira očekivanih formi nego što su to spremne institucije ili ljudi iz struke. Recimo, nekim vašim kolegama teško je bilo prihvatiti da je »Izlog« predstava te su je nazvali projektom. A nazvati atipične formate tradicionalnim terminom zapravo znači njihovu afirmaciju. Tako da mi je drago što »Izlog« zovete predstavom.

■ **Što možemo očekivati do kraja ove sezone u ITD-u i je li spremate neki novi autorski projekt s Jelčićem?**

- Prošla sezona je bila rekordna u broju premijera i vrlo uspjela pa ćemo u ovoj sa zadovoljstvom igrati reprize. I, naravno, imati nove premijere. Očekuju nas nove predstave Natalije Manojlović i Filipa Povrženica, zanimljiv glazbeno-scenski projekt East Rodea i frontmena Goribora, a na veliko veselje ponovo nam dolazi Zlatko Burčić-Kićo koji će nas zajedno s Damirom Bartolom Indošom obogatiti za još jednu veliku predstavu. Tu je i Brecht, i to u režiji Marija Kovača te nova, ovaj put dramska, predstava Saše Božića koji će na scenu ITD-a postaviti Marinkovićevu »Gloriju« iako smo prijavili i najavili Ibsenove »Sablasi«. Izdvajam ovu promjenu jer smatram da se redatelj može i smije predomisлити da je mnogo važnije da svi koji rade rade ono što im se čini da će učiniti najbolje, naravno unutar planiranog proračuna, nego da se kruto držimo naslova koje smo upisali u repertoare.